

Arbetsmarknadsdepartementet
diarienummer: A2025 / 00455

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till a.iu@regeringskansliet.se

Remissvar på betänkandet Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västmanland (fortsättningsvis Länsstyrelsen) har tagit del av betänkandet Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35). Särskilt positivt ser Länsstyrelsen på de förslag i utredningen som syftar till att stärka barnrättsperspektivet och den flexibla fördelningsmodell som föreslås.

Länsstyrelsens bedömning är att de förslag som särskilt påverkar länsstyrelsernas uppdrag sammantaget innebär en utökning av arbetsinsatser för länsstyrelsernas del.

Länsstyrelsen tillstyrker till stor del utredningens förslag med undantag för några synpunkter.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget i kapitel 8.3 gällande *att länsstyrelsen utelämnas ur informationsprocessen kopplad till Migrationsverkets preliminära kommunal*.

Kapitel 8. Fördelning av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner

8.1 Statistiskt underlag

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men föreslår att en vidareutveckling av Boverkets underlag för bedömning av bostadsbrist ska ingå i

myndigheternas samarbetsuppdrag med att utveckla ny fördelningsmodell.

Exempelvis kunde bedömningsunderlaget med fördel utökas med statistiskt underlag som fångar tillgången till hyreslägenheter med rimlig hyra i kommunen samt hur hyresvärdarnas krav på viss skattepliktig inkomst ser ut.

8.3 Fastställande av antalet nyanlända som får omfattas av anvisning

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att länsstyrelsen utelämnas ur informationsprocessen kopplad till Migrationsverkets preliminära kommunal.

Länsstyrelsen ser positivt på att nuvarande ordning med länstal frångås, att omfördelningar mellan länen möjliggörs och att Migrationsverket övertar ansvaret för beslut om kommunal. Länsstyrelsen instämmer även i att Migrationsverket har den information och kompetens som krävs för att ta fram den typ av prognoser och beräkningar som utredningen föreslår. Däremot är det Länsstyrelsens bedömning att behovet av de forum för informationsutbyte och dialog som Länsstyrelsen erbjuder kommunerna i samverkan med Migrationsverket även fortsatt kommer att finnas i fördelningsprocessens inledande skede.

Införandet av ett nytt fördelningssystem parallellt med flertal reformer inom migrationsområdet bedöms föranleda ökade informationsbehov hos kommunerna. Mottagandet av nyanlända är förhållandevist lågt idag, men vid ett ökat mottagande kommer behov av samverkan och information vara av betydelse för att få till fungerande mottagande och bosättning av nyanlända.

8.4 Fördelningsförfarandet

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om utvidgat samråd och att länsstyrelserna får i uppdrag att sammanställa och informera Migrationsverket om kommunernas önskemål.

- Länsstyrelsen föreslår att länsstyrelsens roll att i samverkan med Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Boverket erbjuda kommunerna forum för information och dialog tydliggörs i etableringsboendeförordningen.

KAPITEL 10. ETABLERINGSBOENDE

10.2 Kommunerna ansvarar för att ordna etableringsboende

- Länsstyrelsen föreslår ett tydliggörande i lagen gällande minimikrav kopplat till boendemiljö.

I syfte att säkerställa jämlika mottagningsvillkor samt att barns rättighet till god boendemiljö uppfylls föreslår Länsstyrelsen att de minimikrav som föreligger synliggörs i etableringsboendelagen. Boverkets riktlinjer för minimikrav för en tjänlig bostad bör tillämpas.

10.2.3 Det bör inte regleras var i anvisningskommunen ett etableringsboende får lokaliseras

- Länsstyrelsen föreslår att det bör tydliggöras att kommunerna har ett ansvar för att de etableringsboenden som erbjuds till nyanlända ska bidra till att främja individens möjligheter till integration.

I förslaget om ny fördelningsmodell föreslås att hänsyn ska tas till förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap. Vidare betonas att intentionen med nytt etableringsboendesystem är att det bättre ska främja individens möjligheter till integration. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning gällande svårigheterna med ett förbud av placeringar i utsatta områden, men anser att ett tydliggörande som understryker kommunernas ansvar för att de etableringsboenden som erbjuds till nyanlända ska bidra till att främja individens möjligheter till integration bör läggas till.

10.3 Nyanlända har en tidsbegränsad rätt till etableringsboende

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, men framför ett antal synpunkter enligt nedan.

- Länsstyrelsen föreslår förtydliganden avseende förslaget om tidsbegränsad rätt till etableringsboende på max tre år.

- Länsstyrelsen föreslår att den tidsbegränsade rätten till etableringsboende analyseras i relation till de förslag som förts fram i SOU 2025:53 om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper.

Länsstyrelsen bedömer att utredningens förslag inte i tillräcklig grad tydliggör vad som gäller kopplat till direktiven om tidsbegränsning, villkor, kommunernas skyldigheter/möjligheter till uppföljning och kontroll, samt möjlighet att frånta individer rätten till etableringsboende inom treårsperioden. Det är Länsstyrelsens bedömning att i sin nuvarande form finns utrymme för att lagen kan komma att tillämpas olika mellan kommuner.

Länsstyrelsen ser även en risk med det glapp som kan uppstå mellan en treårsgräns för etableringsboende och de fem år det tar innan nyanlända kvalificerar sig till de bosättningsbaserade förmånerna i socialförsäkringen enligt det förslag som förts fram i SOU 2025:53 om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper. Detta glapp kan ytterligare försvåra vissa nyanländas möjligheter att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden och utgöra ett incitament för ökad inflytt till områden med problem kopplat till utsatthet och trångboddhet.

Däremot ser Länsstyrelsen positivt på att etableringsboende föreslås bli en rättighet och att en individ kan söka egna lösningar på den ordinarie bostadsmarknaden utan att förlora rätten till etableringsboende om den egna lösningen inte faller väl ut.

10.6 Rätten till etableringsboende kan i vissa fall upphöra i förtid

10.6.2 Om den nyanlände inte aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att etableringsboendet ska vara villkorat till att den nyanlände aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet, men lämnar ett antal synpunkter enligt nedan att beakta i den fortsatta beredningen.
- Länsstyrelsen föreslår att kravdirektiv och uppföljningsparametrar ännu tydligare kombineras med direktiv om att bedömningar ska göras på individnivå med god kännedom om- och med hänsyn till individers olika förutsättningar att uppfylla de krav som ställs.

Länsstyrelsen ser positivt på incitament för uppföljning av individers progression, men den bör ske utifrån en stödjande och stärkande ansats för att bidra till ett positivt resultat. Länsstyrelsen vill understryka vikten av individuella bedömningar som tar hänsyn till individens olika förutsättningar. Detta i syfte att minska risken för att särskilt sårbara grupper ska drabbas, som exempelvis individer i behov av andra insatser som ett första steg kopplat till dolda funktionsnedsättningar eller trauman och psykisk ohälsa.

Vidare ställer förslaget höga och utökade krav på samordning gällande bedömningsförfaranden mellan kommun och Arbetsförmedlingen. Länsstyrelsen ser utmaningar med detta då Arbetsförmedlingen har minskat antalet kontor och inte finns närvarande på flera orter i länet.

Kapitel 11. Förslag om stöd, information och uppföljning

11.3 Länsstyrelsen ska följa upp kommunernas ansvar för att ordna etableringsboende

- Länsstyrelsen föreslår att länsstyrelsernas uppdrag regleras i etableringsboendeförordningen i stället för i förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men bedömer att uppdraget bör regleras i etableringsboendeförordningen tillsammans med länsstyrelsernas breda uppdrag avseende beredskap och kapacitet som syftar till hela mottagandet (förordning 2016:1363), detta för att undvika stuprör och gynna ett helhetsperspektiv.

Kapitel 18. Konsekvensutredning

18.4 Konsekvenser för jämställdhet

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att ökad uppföljning har potential att bidra till att öka kvinnors deltagande i arbetsmarknadspolitiska program, men också att tidsbegränsat boende påverkar kvinnor mer negativt än män. Länsstyrelsen ser risker med att direktiven främst betonar kommunernas ansvar att *informera* om rätten till och villkoren för etableringsboende samt att *utöva kontroll*. Länsstyrelsen befarar att incitamentet för kommunerna att också ge det *stöd* som behövs är för svagt och att detta riskerar att medföra att förslagen kopplade till villkorat etableringsboende drabbar kvinnor särskilt negativt.

18.7.3 Konsekvenser för statens finanser – Länsstyrelserna

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att ansvaret för beslut om kommunal flyttas från länsstyrelsen till Migrationsverket, men invänder mot bedömningen den förändringen motiverar det minskade anslag till länsstyrelsen som föreslås. Beslut om kommunalen utgör en mycket liten arbetsinsats för Länsstyrelsen medan den nya fördelningsmodell som föreslås utökar länsstyrelsens roll och ansvar inom mer resurskrävande områden. Minskat anslag till länsstyrelserna bedöms således inte stå i paritet till de arbetsinsatser som i utredningens förslag åläggs länsstyrelsen.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Johan Sterte med utvecklingsledare Ditte Lundberg som föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har vikarierande länsråd Stefan Renlund, enhetschef Sanela Cerimagic och utvecklingsledare Ann-Sofie Carlqvist medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.